Analýza obrazu v patologii

Autor: Pavel Hlava

Analýza obrazu v patologii je metoda, která si klade za cíl objektivizovat posuzování histopatologických preparátů. Nahrazuje subjektivitu vizuálního hodnocení, při kterém může docházet k rozdílům v hodnocení určitých znaků histopatologických preparátů. Princip metody spočívá v počítačovém vyhodnocení digitálního obrazu sledovaného objektu sejmutého digitální kamerou či fotoaparátem nebo slide scannerem.

Virtuální preparát

Pojmem virtuální preparát označujeme kompletně digitalizovaný histologický preparát. Za výhodu virtuálního preparátu lze považovat to, že obtížný případ lze konzultovat s odborníkem patologem, jenž se na danou problematiku specializuje, byť se nachází na místě velmi vzdáleném. Digitalizované preparáty lze s výhodou také využít pro edukaci, či je přiložit k publikaci nebo učebnici. Jako nevýhodu lze uvést, že digitalizovaný preparát nelze použít k dalšímu zpracování, např. nelze dodatečně provést imunohistochemické barvení apod.

Zhotovování imunohistochemických preparátů

Cílem imunohistochemie je detekovat specifické antigenní determinanty za využití základního principu interakce antigen-protilátka, kdy protilátky afinitně přisedají na cílový antigen, proti kterému byly vyprodukovány. Protilátky musejí být označeny, aby došlo k vizualizaci místa interakce a průkazu antigenů. Rozlišujeme dva základní typy imunohistochemických metod, a sice metodu přímou a metodu nepřímou.

Při metodě přímé je primární protilátka přímo označena fluoresceinem, enzymem nebo kovem, jehož rozmístění ve tkání posléze hodnotíme. Tuto metodu lze použít, pokud je ve tkáni antigen přítomen v dostatečně vysoké koncentraci.

Při metodě nepřímé nejprve aplikujeme neoznačenou protilátku, která je specifická proti prokazovanému antigenu, tzv. primární protilátku. Poté aplikujeme protilátku proti Fc-fragmentu imunoglobulinů zvířete, které bylo dárcem protilátky primární, tzv. sekundární protilátku. Sekundární protilátka je značena fluorochromem nebo enzymem a imunologickou vazbou se váže na protilátku primární.

HER2/neu u karcinomu prsu

Gen *HER2/neu* je protoonkogen, který je lokalizován na dlouhém raménku chromozomu 17. Tento gen kóduje expresi transmembránového glykoproteinu, který je řazen do rodiny epidermálních růstových faktorů s tyrosin-kinázovou aktivitou. U karcinomu prsu je přítomna amplifikace oblasti chromozomu, kde je gen *HER2/neu* lokalizován. Zjištění amplifikace genu *HER2/neu* u karcinomu prsu je významné pro stanovení prognózy, neboť amplifikace genu *HER2/neu* je spojená s horším přežíváním u pacientek s metastatickým karcinomem prsu. Je prediktivním faktorem odpovědi na terapii trastuzumabem (Herceptin®), což je monoklonální anti-HER2 protilátka.

Při imunohistochemickém hodnocení histopatologického preparátu na HER2/neu se stanovuje stupeň proteinové exprese HER2/neu. Výsledek vyšetření se udává jako odstupňované skóre od 0 do 3+. Preparáty s detekovanou zvýšenou expresi (2+, 3+) jsou následně ověřovány metodou fluorescenční *in situ* hybridizace, která má za cíl určit počet kopií genu *HER2/neu* v jádře. Současně s tímto je nutné stanovit i počet kopií samotného chromozomu 17. Jestliže totiž dochází ke zmnožení celého chromozomu 17 v případě nepravé amplifikace genu *HER2/neu* neboli polyzomie chromozomu 17, je terapie trastuzumabem neúčinná.

Obrázek 1 - Preparát s HER2/neu pozitivními membránami, pozitivita 3+ (snímek poskytnul Ing. Mgr. Ivo Überall z ústavu Klinické a molekulární patologie LF UPOL a FNOL)

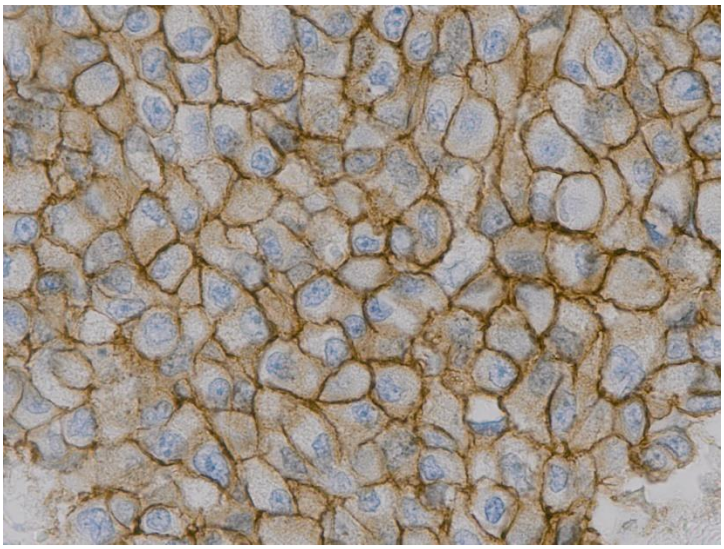

Fluorescenční *in situ* hybridizace

Cílem metody je zviditelnit sekvence nukleových kyselin přímo na preparátech, jež obsahují morfologicky zachovalé chromozomy. Principem metody je užití značené jednořetězcové hybridizační sondy, tj. krátkého úseku DNA. Tato sonda se v důsledku komplementarity bází může po denaturaci vázat k cílové sekvenci DNA buněk. Nejčastěji jsou používány DNA sondy, jejichž nukleotidy jsou konjugovány s fluorescenčními barvivy. Místo kde se sonda

navázala, můžeme identifikovat jako barevné signály ve fluorescenčním mikroskopu. Poloha a počet jednotlivých signálů podává informaci o možných početních i strukturních změnách chromozomů.

Ki-67

Ki-67 je jaderný antigen, jež je exprimován v buňkách v G1, S a G2 fázi buněčného cyklu a v mitóze, nikoliv však v G0 fázi. Ki-67 má prognostický i prediktivní význam. K detekci Ki-67 se využívá protilátka MIB1, která detekuje Ki-67 antigen v rutinně zpracovaných histopatologických preparátech. Frakce Ki-67 pozitivních buněk často koreluje s klinickým průběhem nádorového onemocnění.

Obrázek 2 - Preparát s Ki-67 pozitivními jádry, pozitivita 34 %(snímek poskytnul Ing. Mgr. Ivo Überall z ústavu Klinické a molekulární patologie LF UPOL a FNOL)

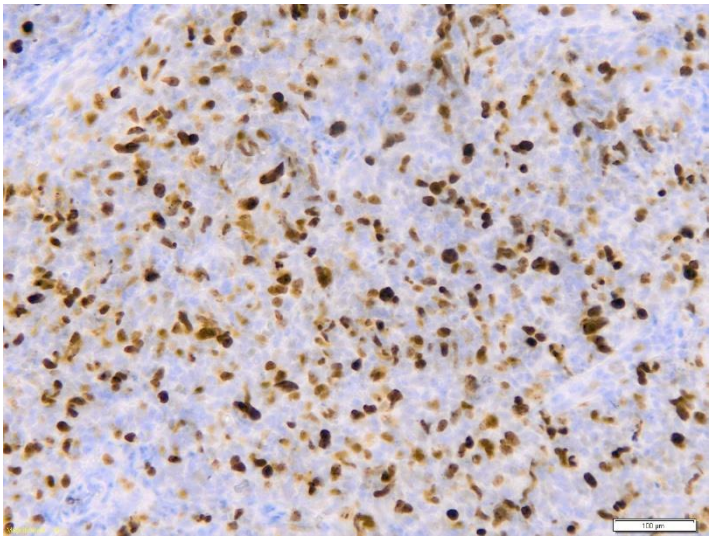

Hodnocení Ki-67

Pokud je přítomno méně než 10 % pozitivních jedná se o nízkou proliferaci. 10 až 20 % pozitivních jader je označováno za hraniční. Více než 20 % pozitivních jader lze považovat za tkáň vysoce proliferující.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

SLABÝ, Ondřej. *Molekulární medicína*. Praha: Galén, c2015. ISBN 9788074921216.

Internetové zdroje

LF [online]. Copyright © [cit. 12.04.2018]. Dostupné z: http://old.lf.upol.cz/fileadmin/user_upload/LF-kliniky/hippokrat/Pracoviste/Patologie/03_Analyza_obrazu__morfometrie__virtualni_mikroskopie.pdf

Lékařská fakulta v Plzni | Univerzita Karlova [online]. Copyright © [cit. 12.04.2018]. Dostupné z: http://www.lfp.cuni.cz/Histologie/education/guides/ihc_hi_res.pdf

Seznam fotografií, obrázků

Obrázek 3 - Preparát s HER2/neu pozitivními membránami, pozitivita 3+ (snímek poskytnul Ing. Mgr. Ivo Überall z ústavu Klinické a molekulární patologie LF UPOL a FNOL)

Obrázek 4 - Preparát s Ki-67 pozitivními jádry, pozitivita 34 %(snímek poskytnul Ing. Mgr. Ivo Überall z ústavu Klinické a molekulární patologie LF UPOL a FNOL)